

สำนักงานประชาสัมพันธ์พระบรมราชินีนาถ

PUBLIC RELATIONS DEPAR

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

จัดทำโดยฝ่ายประชาสัมพันธ์
บริษัท เอสโซ่ แอสตันคาร์ด อีสเทอร์นจำกัด
๑๗๕ ถนนสุรวงศ์ พระนคร

พิมพ์ที่ บริษัท ประชุมช่าง จำกัด ๔๒๓ ถนนสีพระยา พระนคร
นายประพันธ์ เทตระกุล ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

เล่าแจ้งแฉลงไข

วันที่ ๒๓ ตุลาคม เป็นวันตรงกับวันสวรรคตของสมเด็จพระปิตุลาธิราชเจ้า ซึ่งประชาชนชาวไทยต่างพากันไปถวายสักการะน้อมระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านที่ได้ทรงมีต่อชาติบ้านเมืองและประชาชน ดังที่นายวิลเลียม ซี. ดอดด์ ชาวอเมริกันเขียนไว้ในหนังสือ The Tai Race ว่า "พระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ทรงเป็นกษัตริย์ที่นำความเจริญมาสู่ประเทศยิ่งกว่ากษัตริย์พระองค์ใดในตะวันออก"

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๕ พระองค์จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จเสวยพระสุหร่าย ณ วันพฤหัสบดี ขึ้นสิบห้าค่ำ เดือนสิบเอ็ด เบ็ญโรจ ตรงกับวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ พระองค์ได้ทรงปกครองทำนุบำรุงราชอาณาจักร ให้บังคลั่งสมบุรณ์ด้วย รัฐสมบัติ เกษม สวัสดิ์ สถาพร พิกฤษ์ขันนิกร ขำขอบเขตอาณาให้อยู่เย็นเป็นสุขนิกรทุกชั้นนิกษย์นับถือนครภายในภายนอก ไบให้ได้ช่องที่จะบิชา รักษาความสงบให้เป็นไปโดยสามารถ มีพระราชวิยาปรากฏพระเกียรติคุณเป็นแอนกษย์ เหลือวิสัยที่จะพรรณาดำเนินที่

ส่วนการกำนกับต่างประเทศในรัชกาลนี้ ได้ทวีขึ้นโดยลำดับในครั้งแรกที่เสด็จผ่านพิภพเรือกำนขาออกประมาณ ๓๐๐ ลำเศษ ระหว่าง ๔๒ ปีที่ทรงครองราชได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น ๓๐๐ ลำเศษ รากสินกษัตริย์เข้ามาน้อยกว่ารากสินกษัตริย์ที่ออกไป พระราชอาณาจักรมั่งคั่งสมบุรณ์ด้วยรัฐสมบัติทั้งที่จะกลณา และกษัตริย์สมันเอง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๓ แสตนคาร์ดคือยล์ บริษัทกษัตริย์เกิดของ เอสโซ่ แอสตันคาร์ดอีสเทอร์นบังจุบัน ได้ลำเลียงน้ำมันก๊าดจากเมืองท่าทางฝั่งตะวันออกของ สหรัฐข้ามมหาสมุทร แอดแลนติก อ้อมแอฟริกาเข้าสู่ตลาดตะวันออกไกล สันเวลาเดินเรือถึงสี่เดือนครั้ง ครั้นปี พ.ศ. ๒๔๓๗ บริษัทต้นกำเนิดของเราได้เบ็คลกษัตริย์กษัตริย์เป็นการถาวรขึ้น ณ เมืองบางกอก เรานอ้อมจรระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณและรัฐสภาลกุณิใจสุดที่จะพรรณาในหารที่ได้รับวโรกาสรบใช้ประชาชนชาวไทยตั้งแต่สมัยพระปิตุลาธิราชเจ้าเป็นต้นมาจนถึงบัดนี้. □

สารบัญ

- มหาลานภาพเอเชียเสรี ๔ วิทต์ สุทศเสถียร
- อาคารแบบไทย ๑๐ ประเสริฐ บัวบุศย์
- สู่วงจันทร์ ๑๒ เมธา อวุธอค์นี้
- สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ๑๕ มณีรัตน์ บุนนาค
- น้ำมันเริ่มบทบาทยุค ร. ๕ ๒๗ สงวน อินคง
- ผิดองเหลือง ๓๒ สยามสมาคม

หน้าปก

พระบรมฉายาถักขณต์น้ำมัน
ไม่มีอาจารย์ สนิท ดิษฐพันธ์ แห่งกรมศิลปากร
ด้วยความเอื้อเฟื้อของกระทรวงต่างประเทศ

ในหน้าปก

รัฐบาลสหรัฐมอบหมายให้ เอสโซ่ ค้นคว้าหาเชื้อเพลิงแข็งแบบใหม่สำหรับขับเคลื่อนยานอวกาศ

ในหลังปก

เอสโซ่ วิเสฐ์มีบทบาทสำคัญต่อโครงการอะพอลโล

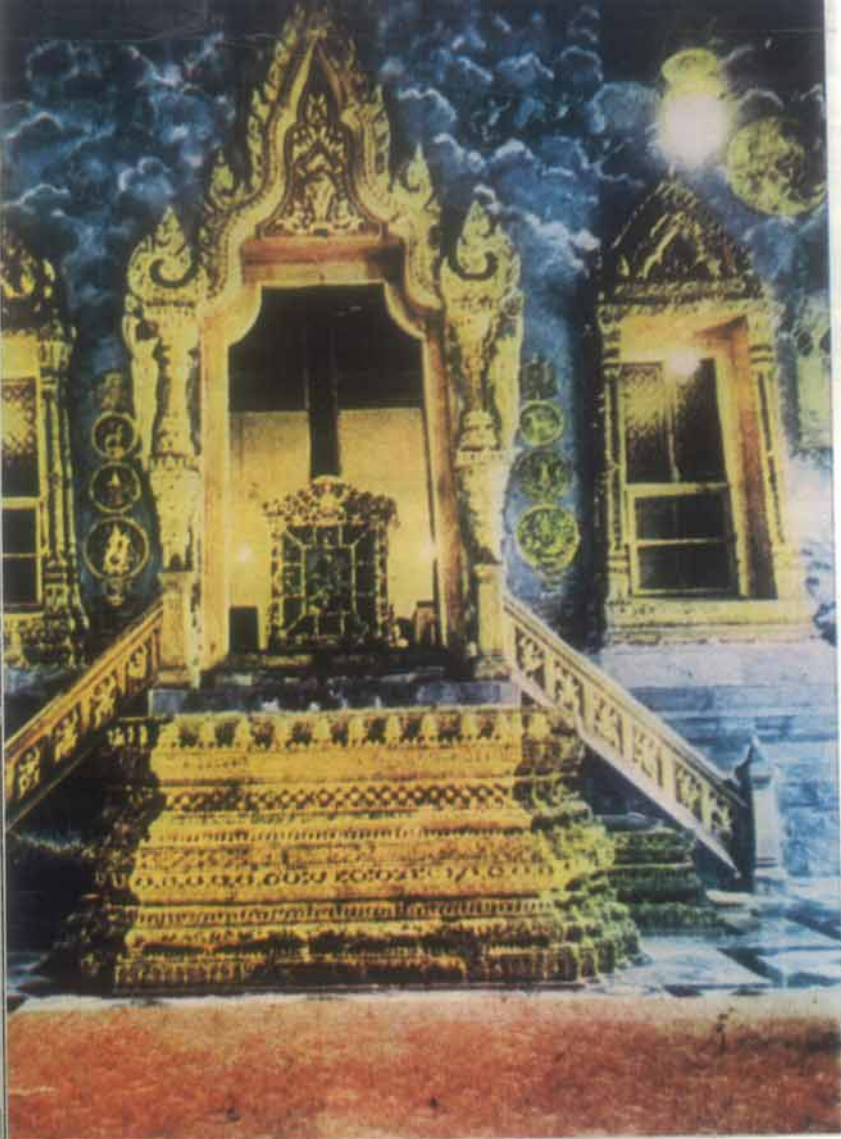
สมเด็จพระนางเจ้า

สิริกิติ์

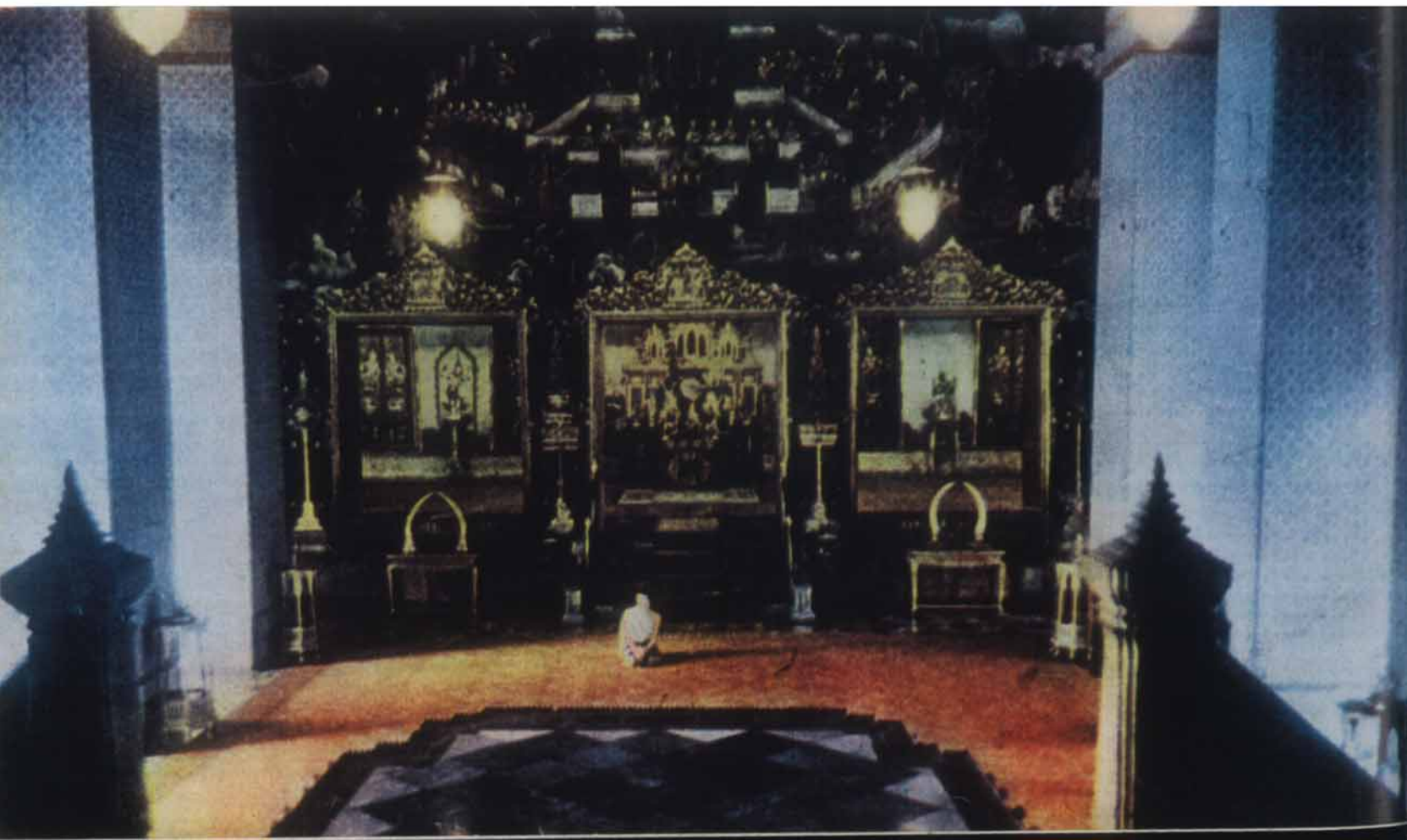
พระบรมราชินีนาถ

วันศุกร์ ที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ ครอบครัวยุคใหม่
ว่าเป็นนาราชอันเป็นมงคลที่ประเทศไทยได้บุคคลสำคัญผู้หนึ่งของ
ชาติ ผู้ที่น้อมเกล้าฯ รับพระราชนามจาก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในภายหลังว่า หม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์ กิติยากร ธิดาคณโฑของพันเอก หม่อมเจ้านักขัตมงคล (พลเอก พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น จันทบุรีสุรนาถ พระโอรสในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ และ หม่อมเจ้าหญิง อัมพรสมาน) และ หม่อมหลวง บัว กิติยากร (ธิดาพลเอก เจ้าพระยาวงศานุประพัทธ์ ม.ร.ว. สท้าน สนิทวงศ์ และ ท้าว วนิดา พิจาริณี บาง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

ชีวิตเบื้องต้นของ หม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์ กิติยากร ดำเนินไปเช่นเด็กธรรมดาสามัญ แต่เนื่องด้วยในระยะนั้นเป็นระยะเริ่มแรกของการปฏิวัติ ภาวะทางการเมืองได้เข้ามาพัวพันกระทบกระเทือนถึงครอบครัวของหม่อมเจ้านักขัตมงคล พระบิดา ซึ่ง

(บน) สมเด็จพระนางเจ้าทรงเป็นที่รักและเทิดทูนบูชาของชนทุกชั้นทุกวัย และเชื้อชาติ (ซ้าย) พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน (ล่าง) พระที่นั่งไพศาลทักษิณ (ขวา) ทรงฉายที่หน้าพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ (หน้า ๒๕) ประทับ ณ พระที่นั่งอภรณ์ทิโมข

ชนเฝ้าเมารีถวายพระนามสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

ทรงดำรงตำแหน่งสำคัญผู้หนึ่งในราชการทหาร ในสมัยนั้น จึงจำต้องเปลี่ยนงาน และเสด็จออกไปเป็นเลขานุการเอกประจำสถานทูตไทย ในสหรัฐอเมริกา โดยทิ้งให้ หม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์ อยู่ในความ ค้ำ ครอบ ของ พระญาติผู้ใหญ่ ทั้งสอง ฝ่าย หม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์ เจริญวัยขึ้นในท่ามกลางความสุข เท่าที่จะมีได้ในยุคนั้น จนกระทั่งครอบครัวกลับจากต่างประเทศมาร่วมกันอีกวาระหนึ่ง

การศึกษาเริ่มแรกก็คือ การเรียนในชั้นอนุบาล โรงเรียนราชินีล่าง ต่อมาได้ออกไปเข้าโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้าน ได้แก่โรงเรียน เซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ ที่ตำบลสามเสน และคงเรียนอยู่ในโรงเรียนนี้เรื่อยมาทั้งวิชาสามัญและการดนตรี

เมื่อหม่อมเจ้านักขัตติมงคล ซึ่งลาออกจากราชการแล้ว ได้รับเชิญจากรัฐบาลให้เสด็จออกไปเป็นราชทูตประจำราชสำนัก เซนต์เจมส์ ประเทศอังกฤษ หม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์ก็ได้ติดตามออกไปด้วย เพราะมีอายุ ๑๓ ปีแล้ว แต่การศึกษาก็ไม่เปลี่ยนแปลงคงร่ำเรียนวิชาภาษาต่างประเทศและเรียนเขียนโน้ตควบกันไปด้วย

หม่อมเจ้านักขัตติมงคล ทรงย้ายตำแหน่งมาเป็นราชทูตประจำกรุงปารีส และกรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก ขณะนั้นหม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์มีอายุ ๑๖ ปี ได้มีโอกาสเฝ้ารับเสด็จ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งโปรดเสด็จไปประพาสกรุงปารีสเสมอ จนทรงคุ้นเคยกับครอบครัวของท่านราชทูตไทยเป็นอย่างดี โดยเฉพาะหม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์นั้นก็เป็นที่พอพระหฤทัย และต้องกับพระราชธิดาที่ยัง ละเนิ่นพอสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประสูติที่หวอเครดลอนดอน ต้องประทับอยู่โรงพยาบาล จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ธิดาของหม่อมเจ้านักขัตติมงคล เข้าเฝ้าเยี่ยมพระอาการเป็นประจำ จนกระทั่งหายประชวร เสด็จออกจาก โรงพยาบาล ได้ ก็ยังได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ ให้หม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์ อยู่ศึกษาในโรงเรียนประจำชื่อ RIANTE RIVE ที่ เมือง โกลชานต่อไป ส่วนครอบครัวนั้นได้กลับไปยังกรุง-

ว่า "กัลยาณี องค์น้อยๆ แห่งบูรพาทิศ"

ลอนดอน ซึ่งหม่อมเจ้าแก้วมงคล ได้ทรงย้ายไป
เป็นเอกอัครราชทูต ณ ที่นั้น

ต่อมาในวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พุทธศักราช
๒๔๘๒ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงประกอบพิธี
หมั้น กับหม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์ อย่างเงียบๆ ที่เมือง
โลซานน์ และเมื่อเสด็จนิวัตพระมหานคร เนื่อง
ในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ สม-
เด็จพระบรมเชษฐาธิราช หม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์ ก็
ได้ตามเสด็จกลับมาด้วย

เมื่อพระราชพิธีถวาย พระเพลิงผ่านพ้น ไป
แล้ว ก็ ได้ทรงประกอบพระราชพิธีราชาภิเษกสม-
รสัน ในวันที่ ๒๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๓
ณ วังสระปทุม เสด็จพระพักตร์ สมเด็จพระพัน
วัสสา อัยยิกาเจ้า พร้อมด้วยพระราชวงศ์ชั้นผู้ใหญ่
คณะรัฐบาล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวเนื่องกัน
ในวาระนี้เองสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงแสดงพระ
องค์เป็นประชาธิปไตยเต็มที่ โดยทรงลาพระปรมา-
ภิไธยในสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์
เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย และประเพณี แล้ว
หม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์ ก็ได้รับพระราชทาน สถา-
ปนาเป็นสมเด็จพระราชินี ทรงดำรงตำแหน่งพระ
อัครราชินี ฐานันดรศักดิ์แห่งพระราชวงศ์ตั้งแต่นั้นมา

ต่อจากนั้นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระ
ราชินี ได้ เสด็จออกมหาสมาคม ในพระ บรม
มหาราชวัง เมื่อพระราชทานพระราชวโรกาสให้
พระบรมวงศานุวงศ์ คณะรัฐบาล ทูตานุทูต และ
ข้าราชการได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระ
พรชัยมงคล

วาระอันสำคัญต่อไปก็คือ พระราชพิธีบรม
ราชาภิเษก ซึ่งนับเพียงครั้งเดียวในพระชนมชีพของ
องค์พระมหากษัตริย์ ดังนั้น วันที่ ๕ พฤษภาคม
จึงนับเป็นวันสำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ไทย เพราะ
เป็น วันที่ สมเด็จพระเจ้า อยู่หัว ทรงรับ เถลิง พระ
บรมนามาภิไธยว่า "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว"

เมื่อเสร็จพระราชพิธีสงฆ์ ณ มหาธาตุเจดีย์ แล้ว
พระราชพิธีราชาภิเษก ก็ ปรากฏพระบรมฉายาลักษณ์
มหาเสด็จกษัตริย์ และพระสุพรรณบัฏ เบญจราชาภ-
กษัตริย์เกรงราชูปถัมภ์ และพระแสงราชศาสตรา
วุฒ และในวันนั้นเองก็โปรดเกล้าฯ ให้ออกถ้อย
คำ ประกาศ พระบรมราชโองการ สถาปนา เถลิง
พระเกียรติยศสมเด็จพระราชินี สิริกิติ์ เป็นพระ
บรมราชินี ตามโบราณราชประเพณี

เนื่องจาก อุณหภูมิฤดูร้อนที่ประเทศ
สวิตเซอร์แลนด์ ทำให้พระสภากาหอนามิซของพระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยัง ไม่ สมบูรณ์เป็นปกติ
นายแพทย์ชาวสวิสจึงต้องการให้เสด็จกลับไป ทรม
พักรักษาพระองค์ที่ ดังนั้นในวันที่ ๕ มิถุนายน
พุทธศักราช ๒๔๘๓ ทั้งสองพระองค์จึงเสด็จพระ
ราชดำเนินไปประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และได้
ประทับที่พระตำหนัก "วัดนา" ซึ่งเป็นที่ประทับ
เดิมของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จวบจน
กระทั่ง สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้า อุลลัคดินีฯ
ประสูติในวันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๔ ณ
สถานพยาบาล มงซัวซีส์ เมืองโลซานน์ พอ
เจริญพระชนม์มาได้ ๑ เดือน พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีจึงได้เสด็จนิ-
วัตพระมหานคร ประทับที่พระตำหนัก จิตรลดายอยู่

ระยะหนึ่ง จนเมื่อจะต้องสร้างต่อเติมพระตำหนัก
ให้เหมาะสม จึงได้ทรงย้ายไปประทับ ณ พระที่นั่ง
อัมพรสถาน พระราชวังดุสิต และประสูติพระราช
โอรสพระราชธิดาที่นับทั้ง ๓ พระองค์ คือ

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ
วันที่ ๒๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๕

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธร วันที่
๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๘

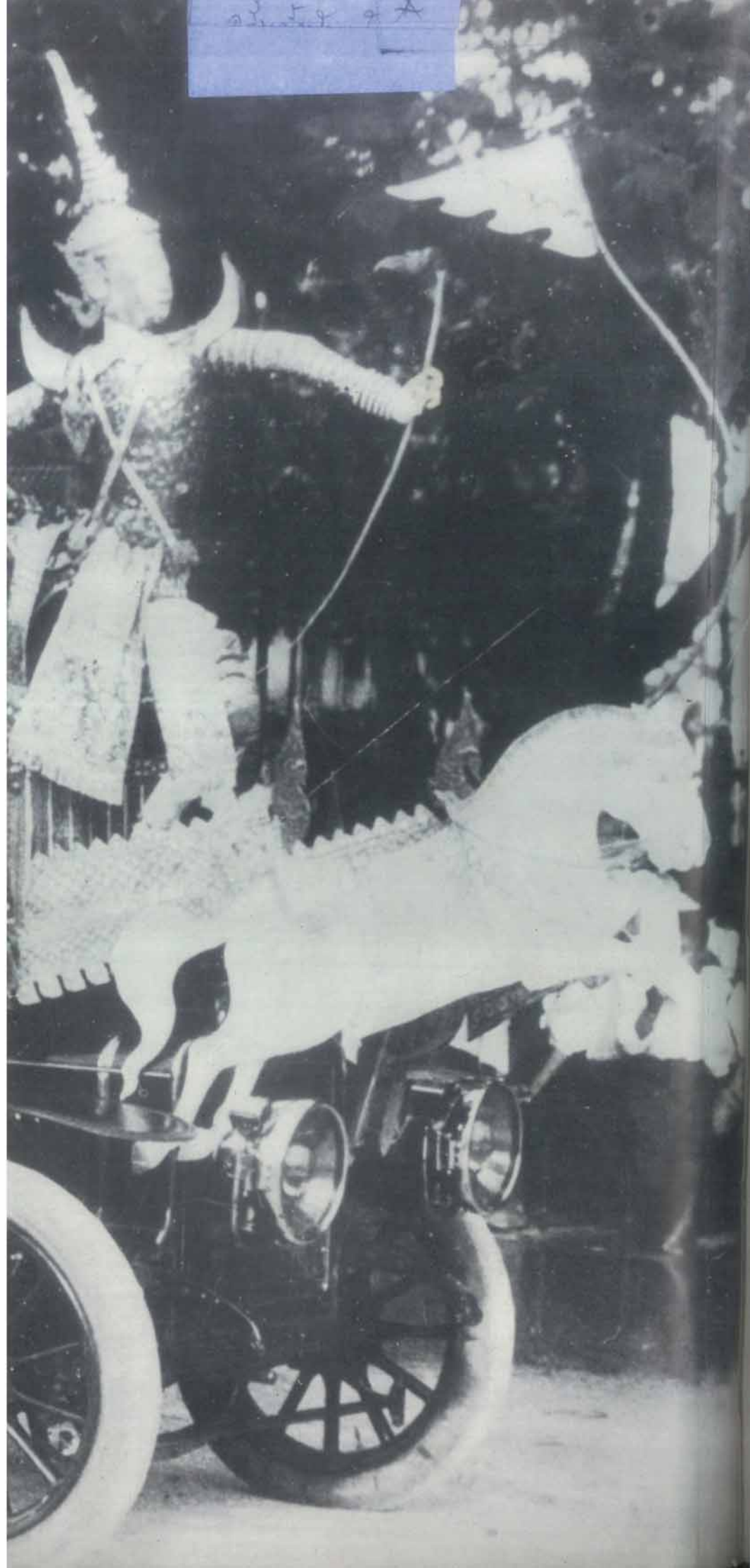
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ วันที่
๔ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๐๐

สมเด็จพระเจ้าฟ้าทั้ง ๔ พระองค์ ประทับ ณ
พระที่นั่งอุดรฯ ซึ่งมีพระระเบียง เข็มโยง กับ พระที่
นั่งอัมพรสถาน ทุกพระองค์ทรงมี พระพี่เลี้ยงซึ่ง
เป็นพยาบาล ได้คัดเลือกมาแล้ว จาก โรงพยาบาล
ชั้นนี้

เมื่อพระตำหนักจิตรลดารโหฐานซึ่งสร้างต่อ
ใหม่เป็น ๓ ชั้นสำเร็จเรียบร้อยลง พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี ก็เสด็จ
แปรพระราชฐานกลับไปประทับตามเดิม ได้โปรด
เกล้าฯ ให้สร้างโรงเรียน 'จิตรลดาร' ขึ้นในบริเวณ
ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของสวนจิตรลดานั้น เพื่อ
ให้บุตรระเบียงหม่อมทูล พระองค์ ได้ทรง ศึกษา วิชาใน
โรงเรียนนี้ ด้วยมีพระราชปรารภว่า หากทรงส่ง
พระราชโอรส พระราชธิดาไปทรงศึกษาในโรงเรียน
ภายนอกแล้ว ครองจรรย์ กิติ หรือแม่เลี้ยงนักรเรียน
ด้วยกันกิติ จะส่งเสริมสนับสนุน แต่บุตรระ-
เบียงหม่อมคิดว่านักเรียนอื่น ๆ อันจะเป็นทางที่กระทำ

23 58 9 A

ญาสังกมสงเวระที่ ศาสดารัตนภู บัณจิต กิตติมศักดิ์
เป็นพระภิกษุศิษย์แต่พระองค์กับเป็น สถาบัน แห่ง
แรก

สมเด็จพระบรมราชินีมาต

ให้เสียพระนิสสัย การมีโรงเรียนส่วนพระองค์เช่นนี้
เป็นทางให้ควบคุม และจัดความบอชยต่างๆ ได้
และ ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้เด็กนักเรียน
จากครอบครัวต่างๆ กัน มาร่วมเรียน เช่นครอบครัวจาก
พระราชวงศ์ ข้าราชการทหาร มหาดเล็ก
ชาวที่ และบางทีจากครอบครัวของบุคลภายนอก
ที่มีได้ทรงรู้จัก แล้วแต่อาจารย์ใหญ่จะเห็นสมควร
เมื่อ สมเด็จพระพันวัสสา อัยยิกาเจ้า เสด็จ

สวรรคต ตำแหน่งสถานายิกาสาภาชาติไทยว่าง
ลง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงมีพระ
บรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรม
ราชินี ทรงดำรงตำแหน่งนี้แทนสืบไป ซึ่งพระองค์
ก็ทรงปฏิบัติด้วยความเข้มแข็ง จนกิจการของสภา
ชาติไทยเจริญก้าวหน้า โดยองค์สถานายิกาทรง
พระราชดำริให้ตั้งงานการกุศลหลายคราว เพื่อ
เก็บเงินเป็นรายได้แก่สภาชาติ ใช้ทำการบรร
เทาทุกข์สาธารณภัยต่างๆ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมี
พระราช สรัทธาแรงกล้า ใน พระบวร พุทธ ศาสนา
เสด็จออกทรงผนวชตามโบราณราชประเพณี ราช
สมบัติว่างลงชั่วระยะหนึ่ง ก็ทรงมีพระบรมราช
โองการ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้สมเด็จพระบรมราช
ินี ทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระ
องค์รวม ๑๕ วัน สมเด็จพระบรมราชินีก็ทรงบำ
เพ็ญพระราชกรณียกิจได้เป็นอย่างดี อันหมายถึงว่า
ได้ทรงทำหน้าที่แทนพระเจ้าแผ่นดิน จึงได้ทรงรับ
สถาปนาจาก สมเด็จพระบรมราชินี ขึ้น เป็น สมเด็จพระ
บรมราชินีนาถ นับว่าเป็นพระองค์ ที่สองรอง
จากสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถในรัช
กาลที่ ๕ เมื่อคราวที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินประพาสยุโรป

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรง
มีพระชันษาเพียง ๑๘ พรรษา เท่านั้นในวัน พระราช
พิธีราชาภิเษกสมรส นับว่ายังทรงพระเยาว์อยู่ แต่
เนื่องด้วยทรงมีอุปนิสัยเยือกเย็น อ่อนหวาน และ
ช่างรับสั่ง จึงได้รับความจงรักภักดีจากประชาชนใน
เวลาอันรวดเร็ว ทรงมีดวงพระพักตร์พร้อมจะไม่ยอ
เสมอ จนเป็นที่เลื่องลือไปทั่วโลกแล้วว่าทรงเป็น
พระราชินีที่เยี่ยมพระสรวลได้งามที่สุด ในคราวที่
ตาม เสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง เยือน
สหรัฐอเมริกา และยุโรป ทรงมีน้ำพระทัยกว้าง

ขวางโอบอ้อมอารี มีพระเมตตาปราณี ถิ่นเอกเป็น
ใจคนทุกคนแม้แต่ที่ไม่เคยทรงรู้จักมาก่อน ทรงมอง
คนในแง่ดีเสมอ มีพระอารมณดีขัน ช่างเล่น โปรด
ดนตรี และสิ่งสวยงามทุกชนิด พระบุคลิกภาพ
ของพระองค์สมควรแก่พระฐานันดรอันสูงสุด คือ
ทรงไว้ซึ่งความสง่า คู่เคียงกับ พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวอยู่ตลอดเวลา

แม้จะทรงดำรงตำแหน่งอันสูงส่ง แต่สมเด็จพระ
บรมราชินีนาถก็ทรงบำเพ็ญพระองค์ เช่นเดียวกับ
สามัญชน โปรดเสวยพระกระยาหารไทยอย่าง
ง่าย ๆ เป็นประจำ ทรงวางพระองค์เป็นกันเองกับ
คนทั่วไป ไม่ถือพระองค์ พระวาจาสื่อหวาน พระ
อัธยาศัยอ่อน นุ่มนวล ประทับใจแก่ผู้ได้รับ พระมหา
กรุณาธิคุณ

เนื่องด้วยทรงมี น้ำพระทัย ฝักใฝ่ ในการ บัญ
กุศลอยู่แล้ว พอเกิดมีอภิกภัยร้ายใหญ่ ๆ ขึ้น ราช
กฎได้รับความเดือดร้อนมาก ก็ทรงพระกรุณาช่วย
เหลือบรรเทาทุกข์เท่าที่จะทรงทำได้ โดยทรงมีพระ
ราชเสาวนีย์ ให้นางสนองพระโอรส และนางกำนัล
นำอาหารไปแจกจ่ายแก่ บรรดาผู้ประสบอภิกภัยทุก
คราวไป และแม้ในเวลาเสด็จแปร พระราชฐาน
ไปประทับที่ วังไกลกังวล หัวหินในฤดูร้อน ก็ยังได้
พระราชทาน เครื่องอุปโภค บริโภค และยารักษา
โรค แก่ชาวบ้านตามตำบลใกล้เคียงที่เสด็จประพาส
และบางครั้งทรงมีพระราชเสาวนีย์ ให้ แพทย์ หลวง
และข้าราชการฝ่ายในไปเยี่ยมคนเจ็บป่วยตามหมู่บ้าน
ที่ทรงไกลที่ประทับ เพื่อจะได้ให้การช่วยเหลือ
ให้ถูกต้อง

ทรงมีพระราช สรัทธา ในพระศาสนา เช่น
คราวหนึ่ง เสด็จประพาส ทาง ชลมารค ผ่าน จัง วัต
นหนบุรี ได้ทอดพระเนตรเห็นวัดเฉลิมพระเกียรติ
อยู่ในสภาพทรุดโทรมมากเป็นที่น่าเสียดาย จึงพระ
ราชทานเงินสำหรับปฏิสังขรณ์ แล้วยังได้ทรงชัก
ชวน ให้บรรดา ข้าราชการทหารร่วม บริจาคทรัพย์ โดย
เสด็จได้เงินเป็นจำนวนมาก ส่งไปพระราชทานแก่
กรมการศาสนา เพื่อดำเนินกิจการซ่อมแซมวัด
ตามควร พระเกียรติคุณอันดีของสมเด็จพระบรม
ราชินีนาถเป็นที่ประจักษ์ทั่วไปว่าได้ทรงทำคุณประ
โยชน์ช่วยเหลือสงเคราะห์หมู่ชนให้พ้นจากภัยสภาพ
อันเดือดร้อนลำบากอยู่เป็นนิจ ทางการมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ จึงเห็นพร้อมกันทุกเกล้าฯ ถวายปริญญา

สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระวิริยะ
อุตสาหะ เป็นยอดเยี่ยมได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวเยี่ยมราษฎร ต่างจังหวัดจนทั่ว ทุกภาค
ภายในประเทศ เมื่อเสด็จสิ้นแล้วก็ยังได้ตามเสด็จ
ไปเยือน ประเทศต่าง ๆ ที่ ได้ถูกเชิญมาทั้ง ประเทศ
เพื่อนบ้าน สหรัฐอเมริกา และยุโรป จนกระทั่ง
ขณะที่ยังเสด็จไม่เสด็จสิ้น ทรงเป็นกำลังอย่าง
เอกในการช่วยเหลือแพร่ชื่อเสียงของประเทศให้เป็นที่
รู้จักของชาวโลก และให้เข้าใจคนไทยดีขึ้นด้วย
พระปฏิภาณ และพระจริยวัตรอัน อ่อนหวาน ดึง
ดูดใจคนให้เกิดความนิยมชมชื่น ในพระประมุข ของ
ไทย ทรงทำชื่อเสียงให้แก่หญิงไทย จนได้รับการ
ยกย่อง ว่าทรง เป็นสตรี ที่แต่งกายได้งดงาม และ
เหมาะสมที่สุดผู้หนึ่งในจำนวน ๑๐ คนของโลกปัจจุ
บัน เพราะในระหว่างที่เสด็จประพาสสหรัฐอเมริกา
และยุโรป ได้ทรงเลือกการแต่งพระองค์ ได้ถูกต้อง
ตามกาลเทศะอันควรยิ่ง และในขณะเดียวกันนั้น
ก็ได้ ฟื้นฟู เผยแพร่การแต่งกายของหญิงไทย
โบราณ โดยทรงนำมาดัดแปลงให้ทันสมัย เป็นที่
งดงาม แปลกตา จนได้รับคำชมเชยมากมายจากชาว
ต่างประเทศ เปรียบเสมือนพระองค์ทรงเป็นนัก
การทูตชั้นเยี่ยมที่ทำได้ ต่าง ประเทศรู้จัก และเข้าใจ
ประเทศไทยดียิ่งขึ้น ฉะนั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จึงทูลเกล้าฯ ถวายปริญญา รัฐศาสตร์ ดุษฎี
บัณฑิต กิตติมศักดิ์ แต่สมเด็จพระบรมราชินีนาถ
ในโอกาสนั้น

นอกจากต้องทรงปฏิบัติพระราชกิจอยู่ ภาย
ทางแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถก็ประ
เสริฐยิ่งของสมเด็จพระเจ้าพี่นางฯ พระองค์ ทรงพยายาม
อย่างที่สุดที่จะทรงเลี้ยง และอบรมพระราชโอร
สพระราชธิดาตามแบบคนสามัญ เช่นพระราช
ทานพระกนิษฐาแก่ทุก ๆ พระองค์จนถึงพระชนม์
อันสมควรที่นายแพทย์กำหนดไว้ โดยไม่ทรงเกรง
ว่าจะเสียหายแก่พระสิริโฉมของพระองค์ทรงพยายาม
ประทับอยู่ใกล้ ซัดพระราชโอรส พระราชธิดาให้
มากที่สุด ภายหลังเมื่อทรงว่างจากพระราชกิจแล้ว
ถ้าเป็นเวลาเสวยของทุกกระหม่อมก็เสด็จไปประทับ
ที่โต๊ะ เสวยด้วย และ รับสั่ง เล่าเรื่อง สนุก สนทนา
พร้อมทั้งทรงสั่งสอนพระบรมราชโอรสในการเสวยไปด้วย
ถ้าเป็นเวลาบรรทมก็ทรง เล่านิทาน ทั้งไทย และเทศ
อันมี คติประทาน เป็นการอบรม พระ นิสัย ไปในตัว
จนทุกกระหม่อมทรง 'ติด' นิทาน เมื่อได้เฝ้าสม
เด็จพระราชชนนีคราวใดมักทูลรับเร้าให้เล่าประทาน
จนสมเด็จพระ ๕ ต้องหมั่นชอทานทาน ต่างประเทศคดี ๆ
ใหม่ ๆ ไว้แปลประทานเสมอ สมเด็จพระบรมราชินี
นาถโปรด ให้ทุก กระหม่อม ได้รับการเลี้ยงดู อย่างมี
ระเบียบยิ่งกว่าเด็กธรรมดา เช่นต้องบรรทมหัวค่ำ

เป็นประจำ เสด็จเครื่องเฉพาะแต่สิ่งที่มีคุณค่าให้
ประโยชน์แก่ร่างกาย ไม่ใช่ให้เสวยตามพระทัย
เมื่อทรงกระทำกิจทรงลงพระอาญาเองซึ่งท้อแม่
ธรรมดาเช่นเดียวกัน ทรงมีความรักความห่วงใยใน
ขณะที่ประทับอยู่ห่างไกล เช่นคราวเสด็จเยือน
ประเทศนิวซีแลนด์ และ ออสเตรเลีย ก็ได้ ทรง หา
โอกาสรับส่ง โหรศัพท์ทาง ไกลกับ สมเด็จพระเจ้าพี่นาง
๔ พระองค์

นอกจากนี้ยังทรงทำหน้าที่ 'แม่บ้าน' ควบคุม
ตราดูแลกิจการในประทับเมื่อทรงมีเวลา ตลอดจน
การตกแต่งบริเวณด้วย งานพระราชทานเลี้ยงใน
พระราชสถานมกุฎราชวาทได้ทรงเลือกสถานที่ รายการ
อาหารและรายการแสดง ถ้าหากมี ด้วยพระองค์เอง
ทุกคราวไป นับว่าทรงพระปรีชาสามารถรอบด้าน
ทางมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ จึง เห็น สมควร ทูล
เกล้าฯ ถวายปริญญาเกสิกรรม และ สัตวบาลดุษฎี-
บัณฑิต กิตติมศักดิ์ (สาขาเกษตรกรรมศาสตร์)

อนึ่ง พระเกียรติคุณของสมเด็จพระนางเจ้า
พระบรมราชินีนาถยังเป็นที่ประจักษ์ในวงการทหาร
จนมีความเห็นร่วมกันเป็น เอกฉันท์ ถวาย บังคมทูล
ขอพระราชทาน ยศทหาร แต่ สมเด็จพระบรมราชินี
นาถ ทรงเป็นพันเอกและทรงดำรงตำแหน่งเป็นผู้
บังคับการพิเศษกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์
และทรงเป็นนายทหารพิเศษ ของกรมทหารราบที่ ๑
มหาดเล็กรักษาพระองค์ด้วย ฉะนั้นในคราวที่กอง
ทหารต่างชาติมา ช่วย รักษา เหตุการณ์ ทางด้าน ชาย
แดนขอ ประเทศเมื่อสถานการณ์กับขึ้นเกี่ยวแก่เหตุ
การณ์ในประเทศลาวเมื่อเร็ว ๆ นี้ พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมทหารชาย
แดนหลายจังหวัดนั้น สมเด็จพระบรมราชินีนาถก็
ได้ตามเสด็จไปด้วย ทำให้เป็นที่ชื่นชมยินดีแก่บรร
ดาทหารไทยและต่างประเทศเป็นอันมาก

เมื่อวันที่เฉลิมพระชนมพรรษาเว้าหมาบรจบบ
ได้มีผู้สนใจศรัทธา และจงรักภักดีในพระองค์สมเด็จพระ
พระบรมราชินีนาถ ร่วมกันจัดรายการพิเศษทาง
สถานี โทรทัศน์ ได้รับความร่วมมือจากผู้ชม และ
บริษัทการค้าหลายแห่งส่งเงินมาสมทบ และอุปถัมภ์
รายการเป็นจำนวนมาก นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อ
ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัยในวัน
มงคลของพระองค์ ก็ได้พระราชทานเป็นทุนก่อตั้ง
มูลนิธิช่วยนักเรียนที่ขาดแคลนไปแล้ว ด้วยพระ
ราชหฤทัยอันเปี่ยมล้นไปด้วย ความเมตตาปรานีต่อ
เยาวชนผู้ยากจนที่จะ เป็นกำลัง ของชาติ ต่อไป ใน
อนาคต □

ม.ล. มณีนี บุนนาค

นางสนองพระโอษฐ์ในสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

